

YMPÄRISTÖVALIOKUNTA**Lausunto 2/1996 vp****Hallituksen esitys 12/1996 vp***Ulkoasiainvaliokunnalle*

Ulkoasiainvaliokunta on 10 päivänä huhtikuuta 1996 päivätyllä kirjeellään pyytänyt ympäristövaliokunnan lausunnon hallituksen esityksestä 12/1996 vp Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen ja sen XI osan soveltamiseen liittyvän sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain muuttamisesta.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina ylitarkastaja Tuomas Kuokkanen ympäristöministeriöstä, vanhempi hallitussihteeri Lolan Eriksson liikenneministeriöstä, vesihallintoneuvos Kai Kaatra maa- ja metsätalousministeriöstä, teknillinen tarkastaja Kalervo Jolma Suomen ympäristökeskuksesta, osastonjohtaja Paavo Tulkki Merentutkimuslaitoksesta ja professori Kari Hakapää.

Ympäristövaliokunta tarkastelee lausunnoissaan merioikeusyleissopimusta vain oman toimialansa kannalta.

Hallituksen esitys

Esityksellä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Montego Bayssa 10 päivänä joulukuuta 1982 tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen sekä New Yorkissa 28 päivänä heinäkuuta 1994 tehdyn merioikeusyleissopimuksen XI osan soveltamiseen liittyvän sopimuksen.

Yleissopimus sisältää määräyksiä eri meriväyhykkeiden määrittämisestä, merenkulusta, kalastuksesta, merenpohjan mineraalivarojen hyödyntämisestä, meriympäristön suojelusta ja meritieteellisen tutkimuksen sääntelystä. Lisäksi sopimukseen sisältyy sen tulkinnasta tai soveltamisesta aiheutuvien riitojen ratkaisemista koskeva osa. Yleissopimusta ja soveltamissopimusta tulee tulkita ja soveltaa yhtenä kokonaisuutena.

Esitykseen sisältyy yleissopimuksen ja soveltamissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten hyväksymistä koskeva lakiehdotus

sekä ehdotus aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain muuttamisesta. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan samana ajankohtana kuin yleissopimus.

Valiokunnan kannanotot

Meriympäristön suojelua ja säilyttämistä koskevat määräykset (erityisesti osa XII) muodostavat keskeisen osan merioikeusyleissopimusta. Sopimuksessa on määräyksiä kaikista tunnetuista meren pilaamislähteistä — maalta, ilmasta, aluksista ja merenpohjatoiminnasta peräisin olevasta likaantumisesta sekä jätteen mereen laskeamisesta.

Yleissopimus on puitesopimus, jossa ei ole aikenehtaisia määräyksiä päästöjen rajoittamisesta tai kieltämisestä. Sen sijaan sopimus asettaa valtioille kansainvälisoikeudellisen velvollisuuden suojella ja säilyttää meriympäristöä. Tämän velvollisuuden mukaisesti valtioiden tulee yhteisiltä antaa kansallisia määräyksiä meriympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi, vähentämiseksi ja valvomiseksi. Toisaalta sopimus velvoittaa valtiot kansainväliseen yhteistyöhön meriympäristön suojelemiseksi. Keskeisten suojeluperiaatteiden lisäksi sopimus sääntelee ympäristönsuojelullista toimivaltaa eri meriväyhykkeillä.

Ympäristövaliokunta pitää merioikeusyleissopimusta tärkeänä sopimuksena ja puoltaa sen hyväksymistä. Yleissopimus tulee edistämään merkittävästi meriympäristön suojelemiseksi tehtävää kansainvälistä yhteistyötä, muun muassa UNEPin alueellisten merensuojelusopimusten laatimista ja kehittämistä, Rion toimintaohjelman kehittämistä sekä bilateraalisten merensuojelusopimusten laatimista.

Suomen kannalta sopimusta arvioitaessa voidaan todeta, ettei sopimus edellytä meiltä merensuojelulainsäädännön muuttamista. Kuten hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, Suomi on jo aiemmin hyväksynyt useita kansainvälisiä

meriympäristön suojelusopimuksia ja myös siirtänyt kansalliseen lainsäädäntöön sopimusten edellyttämät määräykset. Merensuojelulainsäädäntö onkin meillä varsin kehittynyttä.

Ympäristönsuojelullisten toimivaltasäännösten selkiyttäminen on merkittävä uudistus. Sopimus sisältää yksityiskohtaisia määräyksiä erilaisen valtioiden (satamavaltiot, rantavaltiot, lippuvaltiot) toimivaltuuksista meriympäristön suojelemiseksi. Määräykset parantavat myös Suomen mahdollisuuksia puuttua esimerkiksi ulkomaisten alusten toimintaan, jos ne aiheuttavat pilaantumista talousvesillämme.

Saadun selvityksen mukaan alusten aiheuttamat tahalliset päästöt, joita tapahtuu runsaasti, ovat eräitä hankalimpia kysymyksiä valvoa ja selvittää. Nyt käsiteltävänä oleva yleissopimus ei vielä luo riittäviä puitteita ongelman poistamiseen. Tarvittaisiin lisätoimia, jollaisia voisivat olla esimerkiksi tahallisten päästöjen taloudellisen hyödyn poistaminen, valvontatekniikan parantaminen sekä ns. kolmansien maiden avunanto epäillyn aluksen tutkimiseksi heti seuraavassa satamassa.

Helsingissä 16 päivänä huhtikuuta 1996

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Esko Seppänen /vas, varapuheenjohtaja Markku Koski /kesk, jäsenet Janina Andersson /vihr, Ilkka Joenpalo /sd, Marjaana Koskinen /sd, Hanna Markkula-

Ympäristövaliokunta katsoo, että hallituksen tulee toimia aloitteellisesti kansainvälisessä yhteistyössä sopimusten ja muiden sääntöjen kehittämiseksi siten, että alusten tahallisia päästöjä voidaan nykyistä paremmin estää ja valvoa.

Edellä esitetyn perusteella ympäristövaliokunta esittää kunnioittaen lausuntonaan,

että ulkoasiainvaliokunta esittäisi eduskunnan hyväksyttäväksi Montego Bayssa 10 päivänä joulukuuta 1982 tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen ja New Yorkissa 28 päivänä heinäkuuta 1994 tehdyn merioikeusyleissopimuksen XI osan soveltamiseen liittyvän sopimuksen;

että ulkoasiainvaliokunta puoltaisi sopimukseen liittyvien lakiehdotusten hyväksymistä; sekä

että ulkoasiainvaliokunta mietinnössään korostaisi Suomen aloitteellisuutta kansainvälisten sopimusten ja muiden sääntöjen kehittämiseksi alusten tahallisten päästöjen estämiseksi ja valvomiseksi.

Kivisilta /kok, Sakari Smeds /skl, Hannu Takcula /kesk, Pentti Tiusanen /vas ja Pia Viitanen /sd sekä varajäsenet Minna Karhunen /kok ja Raimo Mähönen /sd.